

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Tdo/2/2025
Identifikačné číslo spisu:	4123011018
Dátum vydania rozhodnutia:	13.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Juraj Kliment
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4123011018.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Klimenta a sudcov JUDr. Petra Štífta a JUDr. Mariána Mačuru v trestnej veci obvineného Z. A. a spol., pre prečin podvodu v spolupáchateľstve podľa § 20 k § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona a iné, prerokoval v Bratislave 13. februára 2025 na neverejnom zasadnutí s následným verejným vyhlásením rozsudku dovolanie obvineného Z. A. podané prostredníctvom obhajcu JUDr. Petra Ošvátha, PhD., proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre zo 7. mája 2024, č. k. 1To/27/2024-1208, a takto

rozhodol:

I. Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku sa vyslovuje, že uznesením Krajského súdu v Nitre zo 7. mája 2024, č. k. 1To/27/2024-1208, a konaním ktoré mu predchádzalo, z dôvodu § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku

bol porušený zákon

v ustanoveniach § 2 ods. 7 v spojení s § 293 ods. 3. ods. 6 Trestného poriadku v neprospech obvineného Z. A..

II. Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku sa zrušuje uznesenie Krajského súdu v Nitre zo 7. mája 2024, č. k. 1To/27/2024-1208, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

III. Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku sa Krajskému súdu v Nitre prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Okresný súd Nitra (ďalej aj „okresný súd“) rozsudkom z 23. novembra 2023, sp. zn. 4T/47/2023, uznal obvineného Z. A. za vinného za prečin podvodu v spolupáchateľstve podľa § 20 k § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona (ďalej len „Tr. zák.“) na skutkovom základe v danom rozsudku uvedenom.

Za to okresný súd obvinenému uložil podľa § 221 ods. 2 Tr. zák. nezistiac poľahčujúcu okolnosť podľa

§ 36 Tr. zák. a zistiť prítiažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m) Tr. zák. s použitím § 38 ods. 2, ods. 4 Tr. zák. trest odňatia slobody v trvaní 28 (dvadsaťosem) mesiacov.

Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Tr. zák. na výkon trestu odňatia slobody bol obvinený zaradený do ústavu so stredným stupňom stráženia.

Proti uvedenému rozsudku podal odvolanie obvinený Z. A..

O odvolaní obvineného Krajský súd v Nitre (ďalej aj „krajský súd“) rozhodol uznesením zo 7. mája 2024, č. k. 1To/27/2024-1208 tak, že ho podľa § 319 ods. 1 Trestného poriadku (ďalej len „Tr. por.“) zamietol.

Proti uvedenému uzneseniu krajského súdu podal obvinený prostredníctvom advokáta JUDr. Petra Ošvátha, PhD. dovolanie podaním z 21. októbra 2024, došlo 25. októbra 2024 z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. a § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por.

Dovolateľ v podanom dovolaní uviedol, že od 9. februára 2024 bol vo vydávacej väzbe v Brne v Českej republike. Dňa 25. mája 2024 bol vydaný z väzby v Českej republike do Maďarska, pričom krajský súd o podanom odvolaní obvineného rozhodoval 7. mája 2024 v jeho neprítomnosti, ako aj v neprítomnosti jeho obhajcu. Obvinený poukázal na to, že od 9. februára 2024 bol vo vydávacej väzbe v Českej republike a od 25. mája 2024 bol vo väzbe v Maďarsku, a preto sa nemohol zúčastniť odvolacieho konania na krajskom súde, a tak ani nebol o jeho konaní riadne upovedomený. Vzhľadom na to, že obvinený bol v čase konania verejného zasadnutia krajského súdu vo vydávacej väzbe v zahraničí, o čom odvolací súd vedel, resp. mal vedieť, nastala v jeho prípade povinnosť obhajoby podľa § 37 ods. 1 písm. a) Tr. por. počas odvolacieho konania na krajskom súde, čo sa však nestalo. Uvedeným postupom došlo podľa obvineného k porušeniu práva na spravodlivý proces ako aj ďalších práv obvineného vyplývajúcich z Trestného poriadku. Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd zrušil uznesenie Krajského súdu v Nitre zo 7. mája 2024, č. k. 1To/27/2024-1208 a vrátil mu ho na opätovné prejednanie a rozhodnutie.

K dovolaniu obvineného sa vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Topoľčany podaním z 27. novembra 2024 (č. l. 1346), v ktorom uviedol, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) a písm. d) Tr. por., keďže obvinený bol upovedomený o termíne verejného zasadnutia krajského súdu na adrese, ktorú sám uviedol a svoju neprítomnosť žiadnym spôsobom neospravedlnil, a preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie obvineného podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol.

Rovnopis dovolania bol doručený poškodeným s upozornením, že sa môže k dovolaniu vyjadriť, pričom predseda senátu súdu prvého stupňa na to určil lehotu 20 dní, avšak poškodení toto právo do rozhodovania najvyšším súdom nevyužili.

Dovolanie obvineného spoločne s kompletným k veci prislúchajúcim spisovým materiálom bolo 13. januára 2025 predložené Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“).

Následne najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) postupom podľa § 378 Tr. por. predbežne preskúmal dovolanie obvineného, ako i predložený spisový materiál, a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. g) Tr. por.], bolo podané bolo podané oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Tr. por.], po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov (§ 372 ods. 1 Tr. por.), prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.), na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 3 Tr. por.) a spĺňa aj nevyhnutné obsahové náležitosti (§ 374 Tr. por.), pričom zároveň je dovolanie aj dôvodné. O podanom dovolaní rozhodol najvyšší súd na neverejnom zasadnutí (§ 382a Tr. por.) s následným verejným vyhlásením rozsudku, pretože uplatnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por., bol zjavne preukázaný a bolo zrejmé, že vytýkané nedostatky povedú k postupu podľa § 386 Tr. por. a § 388 ods.

1 Tr. por.

Úvodom najvyšší súd pripomína, že dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným k náprave výslovne uvedených procesných a hmotnoprávnych väd, ale nie na revíziu skutkových zistení ustálených súdmi prvého a druhého stupňa, ani k preskúmvaniu nimi vykonaného dokazovania. Dovolanie má byť len skutočne výnimočným prielomom do inštitútu právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd (§ 322 ods. 3 Tr. por., § 326 ods. 5 Tr. por.). Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou zameranou na preskúmvanie všetkých rozhodnutí súdov druhého stupňa a samotnú správnosť a úplnosť skutkových zistení nemôže posudzovať už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený eo ipso prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní sám vykonávať. Na objasnenie okolností potrebných na rozhodnutie o dovolaní môže dovolací súd vykonať dokazovanie len v obmedzenom rozsahu podľa § 379 ods. 2 Tr. por. Preto možnosti podania dovolania sú obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia opravná inštancia.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. najvyšší súd stabilne judikuje, že právo na obhajobu je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 5 Tr. por.). Za porušenie práva na obhajobu podľa tohto ustanovenia preto nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10 Tr. por., resp. uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Tr. por. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učinенý podľa § 2 ods. 12 Tr. por. o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a nebude ju už overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por., odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., ktoré vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (R 7/2011).

Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. považuje najvyšší súd ďalej za nevyhnutné zdôrazniť, čo v rámci svojej rozhodovacej činnosti notoricky opakuje, a síce pre naplnenie tohto dovolacieho dôvodu je nevyhnutné, ako aj napokon zo samotnej dikcie Trestného poriadku vyplýva, aby zistené porušenie práva na obhajobu bolo zásadné. Inými slovami povedané, nie každé porušenie práva obvineného na obhajobu, resp. porušenie práva obvineného na obhajobu s akoukoľvek intenzitou, zakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Takéto porušenie musí teda kardinálnym, kľúčovým spôsobom zasiahnuť do možnosti obvineného uplatniť svoje základné právo brániť sa proti tvrdeniam obžaloby. Pri samotnom posudzovaní, či v konkrétnom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu, je potrebné vychádzať zo všetkých okolností a špecifik konkrétného prípadu a tieto individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach, vyhodnotiť. Právo na obhajobu treba chápať ako vytvorenie podmienok pre úplné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva.

Zásadné porušenie práva na obhajobu, podmieňujúce naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por., však nemožno odvíjať od iného hodnotenia dôkazov obvineným v porovnaní s tým, ako to vo veci vykonali príslušné súdy, ktorých skutkové zistenia a závery sú pre dovolací súd záväzné (nepreskúmateľné). Porušenie práva na obhajobu nemôže byť odôvodnené tým, že súdy, vychádzajúc zo zásady voľného hodnotenia dôkazov v zmysle § 2 ods. 12 Tr. por., vyhodnotili dôkazy odlišným spôsobom, ako je predstava obvineného.

V intenciách dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. najvyšší súd zvyrazňuje, že uvedený dovolací dôvod v kontexte trestnej veci obvineného nachádza svoj odraz v tom, že súd je povinný zabezpečiť obvinenému dodržanie všetkých jeho práv, ktoré mu ako obvinenému priznáva

Trestný poriadok so zvláštnym dôrazom na právo obvineného na prejednanie jeho trestnej veci v jeho prítomnosti, teda v kontexte ústavných práv a práv zabezpečených medzinárodnými dohovormi, predovšetkým Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Na jednej strane pritom stojí právo, no nie povinnosť obvineného zúčastniť sa prejednávania jeho veci pred súdom, pokryté príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku o práve obvineného odmietnuť sa zúčastniť hlavného pojednávania či verejného zasadnutia o odvolaní, resp. právo obvineného výslovne požiadať súd, aby sa hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie konalo v jeho neprítomnosti. V úzkej korelácii s uvedeným je naopak povinnosť obvineného rešpektovať zákonom stanovené pravidlá nevyhnutné pre vykonanie zákonného a spravodlivého súdneho konania za súčasného rešpektovania zásady rýchlosti a hospodárnosti trestného konania v úmysle zákonodarcu vyhnúť sa zbytočným prietahom pri vykonávaní úkonov trestného konania, vráťania konania pred súdom.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada vyjadrená v § 2 ods. 7 Tr. por., a síce právo každého, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Trestný poriadok tak priamo nadväzuje na článok 48 ods. 2 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Navyše, právo obvineného na prejednanie veci pred súdom v jeho prítomnosti takisto vyplýva aj z článku 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ktorého dikciu je potrebné okrem iného vykladať aj tak, že každý, o právach a povinnostiach ktorého má byť v rámci konania pred súdom rozhodované, má mať v rámci práva na súdnu ochranu možnosť osobne sa na takom konaní zúčastniť; musí mu byť pritom reálne umožnená účasť na konaní, právo vyjadriť sa pred súdom k tomu, čo mu je kladené za vinu a k dôkazom, na ktorých je založená obžaloba. Z tejto zásady sú výnimky prípustné len za splnenia zákonom predpísaných tak formálnych ako aj materiálnych podmienok, ktoré minimalizujú negatívny dopad na spravodlivý súdny proces vyvolaný neprítomnosťou obvineného.

Podľa § 292 ods. 1 Tr. por. predseda senátu predvolá na verejné zasadnutie osoby, ktorých osobná účasť na ňom je nevyhnutná. O verejnom zasadnutí upovedomí prokurátora, ako aj osobu, ktorá svojím návrhom dala na verejné zasadnutie podnet, a osobu, ktorá môže byť priamo dotknutá rozhodnutím. Ak mladistvý obvinený v čase konania verejného zasadnutia nedovŕši devätnásť rok svojho veku, upovedomí sa aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Predseda senátu o verejnom zasadnutí upovedomí aj obhajcu, splnomocnenca a zákonného zástupcu. K predvolaniu alebo upovedomeniu pripojí rovnopis návrhu, ktorým bol na verejné zasadnutie daný podnet.

Podľa § 293 ods. 3 Tr. por. verejné zasadnutie sa koná za prítomnosti obvineného.

Podľa § 293 ods. 4 Tr. por. verejné zasadnutie sa môže vykonať v neprítomnosti obvineného, ak nie je možné doručiť mu predvolanie na verejné zasadnutie a z toho dôvodu ustanovený obhajca bol o verejnom zasadnutí riadne upovedomený.

Podľa § 293 ods. 5 Tr. por. verejné zasadnutie sa vykoná v neprítomnosti obvineného aj vtedy, ak mu upovedomenie o verejnom zasadnutí bolo riadne a včas doručené a bol poučený o možnosti konania verejného zasadnutia bez jeho prítomnosti alebo za podmienok uvedených v § 292 ods. 5.

K obsahu dovolania obvineného najvyšší súd ďalej považuje za potrebné uviesť, že obsahom práva na obhajobu, ktoré je prvkom spravodlivého procesu je aj možnosť vznášať osobne a tiež prostredníctvom obhajcu námietky proti prvostupňovému rozsudku na odvolacom súde. Odňatie tejto možnosti vykonaním verejného zasadnutia bez prítomnosti obvineného, pre ktorý postup neboli splnené zákonné podmienky napĺňa dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. Uvedený nezákonný postup v sebe, ale zároveň zahŕňa aj zásadne porušenie práva na obhajobu, a preto v takom prípade neprichádza do úvahy aj záver o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. z dôvodu, že v uvedenej situácii má ustanovenie § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. povahu špeciálneho ustanovenia vo vzťahu k § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Z predloženého spisového materiálu je zrejmé, že obvinenému bolo upovedomenie o verejnom zasadnutí doručované 8. apríla 2024, a k jeho fiktívnemu doručeniu tak došlo 10. apríla 2024 (č. l. 1114), z ktorého dôvodu bola zachovaná päťdňová lehota na prípravu, pričom obvinený svoju neúčast' na verejnom zasadnutí neospravedlnil. Je však naozaj pravdou, že obvinený bol od 9. februára 2024 vo vydávacej väzbe v Brne v Českej republike s tým, že od 25. apríla 2024 bol odovzdaný do Maďarskej republiky, kde bol ďalej obmedzovaný na osobnej slobode minimálne do 22. mája 2024, čo plynie zo správy Národnej ústredne SIRENE z 22. mája 2024. (č. l. 1246, 1296)

Z ustanovenia § 293 ods. 6 Tr. por. vyplýva, že Trestný poriadok vylučuje konanie verejného zasadnutia v neprítomnosti obvineného v prípade, keď je obvinený (okrem iného) vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, pričom predmetné ustanovenie je potrebné vykladať aj na prípady, kedy je obvinený vo väzbe v inom štáte, keďže aj v takom prípade je obvinený nie z vlastnej vôle obmedzený na osobnej slobode. Aj v takom prípade sa totiž obvinený objektívne nemôže zúčastniť na verejnom zasadnutí, čo mu znemožňuje uplatňovať svoje procesné práva (okrem samotnej účasti na verejnom zasadnutí, ide hlavne o právo podať návrh na doplnenie dokazovania, predniesť konečný návrh a pod.). Dovolací súd uznáva, že v rozhodnom čase odvolací súd nedisponoval informáciou o zadržaní obvineného (a teda vzniknutému stavu nemohol zabrániť, pozn.), faktom však ostáva, že obvinený sa pre (inak legálny a legitímny, pozn.) mocenský zásah štátu do jeho práva na osobnú slobodu nemohol zúčastniť verejného zasadnutia, na ktorom bolo prejednané jeho odvolanie. Keďže táto skutočnosť nemôže byť na ťarchu obvineného, najvyšší súd uzatvára, že napadnutým uznesením krajského súdu bol z objektívnych príčin „porušený“ zákon v jeho neprospech, nakoľko sa nemohol zúčastniť predmetného verejného zasadnutia a nemohol ani ospravedlniť svoju neprítomnosť (k tomu viď. uznesenie najvyššieho súdu z 20. júla 2022, sp. zn. 1 Tdo 34/2021).

Vzhľadom na vyššie uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd porušil § 2 ods. 7 Tr. por. v spojení s § 293 ods. 3, ods. 6 Tr. por. per analogiam v neprospech obvineného, napadnuté uznesenie a (skrátene) naň nadväzujúce rozhodnutia zrušil a vec vrátil krajskému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Po vrátení veci bude úlohou krajského súdu (§ 391 ods. 1 Tr. por.) vykonať odvolacie konanie nanovo, tentokrát pri plnom rešpektovaní obhajobných práv obvineného.

Na základe uvedeného musel dovolací súd podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vysloviť, že predmetným uznesením krajského súdu z dôvodu § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. bol porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 7 v spojení s § 293 ods. 3, ods. 6 Tr. por. v neprospech obvineného Z. A., podľa § 386 ods. 2 Tr. por. zrušiť uznesenie krajského súdu zo 7. mája 2024, č. k. 1To/27/2024-1208, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad a podľa § 388 ods. 1 Tr. por. danému krajskému súdu prikázať, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Tento rozsudok bol prijatý v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.